

Pottemakerhuset i Etterstadgata 4 – side 7

Bak disken i 43 år – side 11

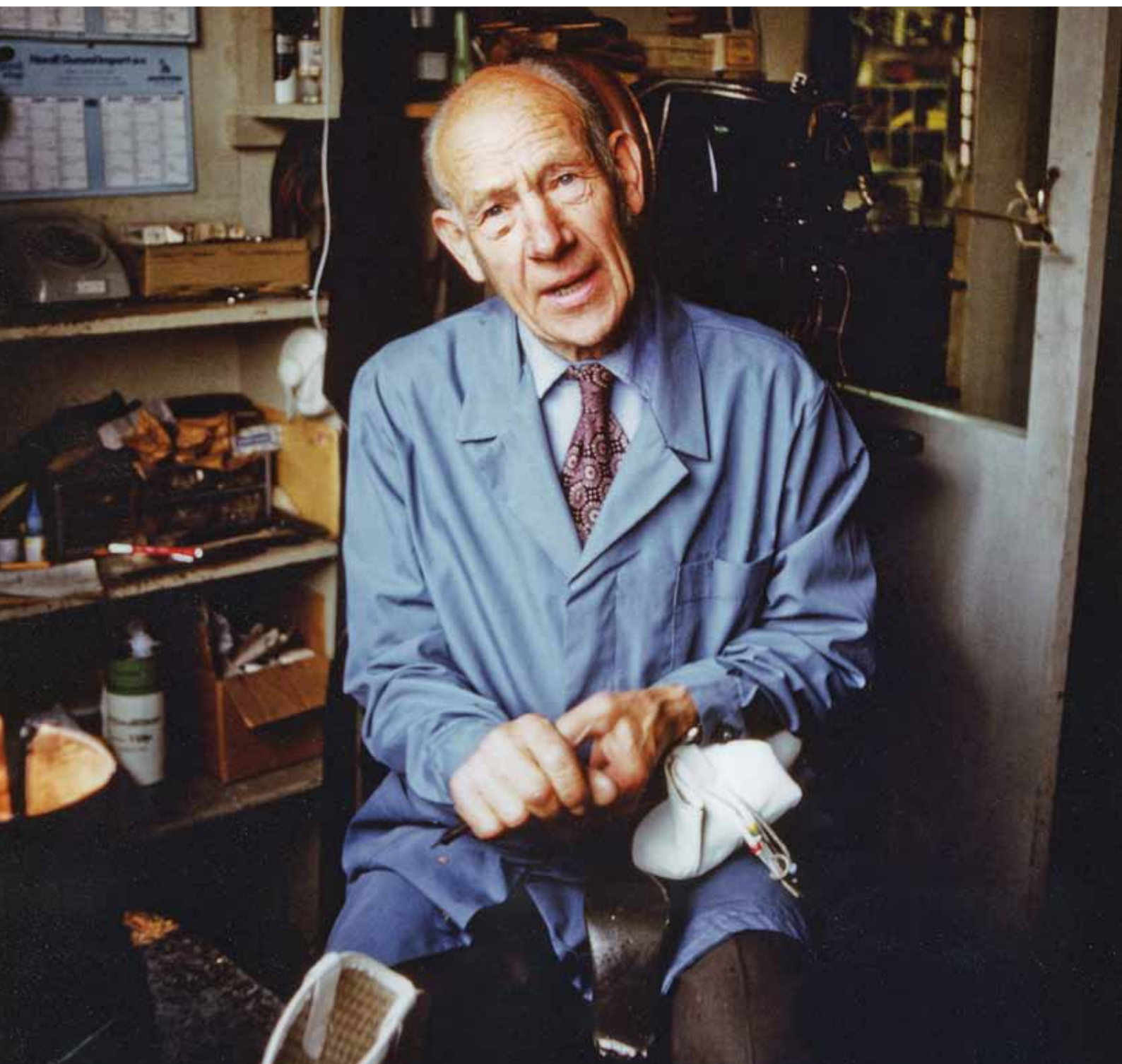
Nytt fra Vålerenga bydelshus – side 14

VÅLERENGA HISTORIELAG - vi tar vare på fortida for framtida

nr. 2 - 2023
26. årgang

MER GAMMELT ENN NYTT

**Velkommen til medlemsmøte
12. september – se side 19**

Av Even Haugseth

Sommeraktiviteter og planlegging av høsten

Det er blitt sommer, og siden siste blad kom ut ved påsketider har historielaget hatt bydelsvandring. Den fant sted 24. mai, og det ble en ettermiddag med fint vandrevær og god stemning. En interessert gjeng av dere fulgte med fra Jordal til Kruttverket. Denne gangen ville vi gjerne fortelle og vise fram eksempler på en del av de stedene hvor folk jobbet. Teglverkene på Jordal og ved Svendenga som kom på 1840-tallet og Kværner Brug og den første jernbanen på 1850-tallet, gjorde at det ble arbeid å få. Tilflytting og etterspørsel etter tomter og deretter husbygging, var med på å sette i gang den store utbygginga av Vålerenga. Området lå den gang i Aker, og der hadde de ingen regler om at husene måtte bygges i mur, slik de hadde inne i Christiania. Mange av de som bosatte seg her, var folk fra landsbygda, spesielt fra Østlandet. Det var ofte folk som ikke hadde god råd, og bygging av trehus var mulig her. Det var rimelig og overkommelig, og dette var grunnen til at dette i likhet med Kampen, ble en trehusforstad. Det er også interessant å se hvordan dette utviklet seg videre. Rikelig tilgang på arbeidskraft og den bynære beliggenheten var også grunner til at området etter hvert tiltrakk seg større fabrikker som Nitedals tændstikfabrik og Sætre kjeksfabrikk. På turen så vi også på gode eksempler på mindre bedrifter som slo seg ned på Vålerenga, sånn som ski- og skismøringfabrikken i Etterstadgata 4 og Saxofabrikken i Etterstadgata 6. Vi rundet av med et interessant foredrag på Kruttverket eller Tremelsmølla ved Alna-elva. Gøy at gamle industribygninger igjen kan brukes, nå til både servering og som møtelokale.

Mange av dere er sikkert i feriemodus, og vi håper da at dette bladet blir godt lesestoff enten dere er på tur eller hjemme i sommerferien. Et bevis for at bladet blir lest, er at dere sender inn saker som vi kan dele med andre, så tusen takk for det. Selv om det er ferietid, så må laget vårt planlegge for det som kommer etter sommeren. 29. juli er VIF 110 år, og flere av dere kommer sikkert til å markere at idrettsforeningen i våre hjerter har jubileum. På første medlemsmøte etter ferien, 12. september, kommer vi også til å markere dette. Da kommer Jarle Teigøy og Bjørn Arild Gjerdalen til å fortelle om mye og mangt fra VIFs historie. De jobber også spesielt med å ta vare på klubbens historie, og det er ikke lite de har samlet i sitt lille lokale på stadion på Valle. Selvfølgelig har også disse gutta sammen med noen andre i VIF laget bøker i anledning jubileet. Disse kan kjøpes hos oss her i historielaget, se bladets bakside. Vi gleder oss til å høre mer om idrettshistorien i klubben som betyr som mye for folka her øst.

Historie er også nøkkelordet når Østkanstellet igjen går av stabelen 24., 25. og 26. august. Som nevnt både i forrige blad og i dette, er oppsetningen i år på selveste Jordal Amfi, VIF Hockeys nye storstue. Denne kavalkaden om både bydels- og idrettshistorien kommer denne gangen i ny drakt, nemlig på glattisen. Må bare si at det er ingen ting i veien med kreativiteten til Tidemand & Co. Vi vil oppfordre alle til å gå og se forestillinga. Husk at dette er et arrangement som lages for oss, og det er massevis av frivillig innsats

som blir lagt ned for å få dette til. Her er store og små, musikere, sangere, skuespillere og ellers mange «usynlige» som trengs for at dette skal bli vellykket. Støtt opp og ta med familie og venner til Jordal. Vi ses.

Vi er også godt i gang med planlegging av årets største begivenhet i historielaget vårt. Det er fotoutstillinga 14. og 15. oktober. Som vi pleier, har vi denne i Vålerenga kirkes menighetssal. Dette er et veldig egnet sted for oss, både på grunn av beliggenhet, og at det er god plass der. Som dere ser i dette bladet, går vi ut med en oppfordring til dere om å komme med forslag om gjenstander som kan lånes og stilles ut. Vi vet at dette med gjenstander er et godt «krydder» innimellom alle bildene. Dette med gjenkjennelse er viktig, så vi håper på innspill fra dere her. Av temaer i år kommer selvfølgelig Vålerenga vels 50-årsjubileum til å få høy prioritet. Vellets arbeid på Vålerenga har hatt enorm betydning for utviklinga av denne bydelen. Det viktigste er kampen for å bevare gammel bebyggelse og ikke minst den store innsatsen som ble lagt ned for å bli kvitt E6 og gjennomgangstrafikken. Her er det mange som bidro for å få dette til, og hør gjerne fra dere om dere har forslag til noe vi kan ha med. I tillegg til dette temaet, blir det bilder fra Gladengen – Vålerengas nærmeste nabo. Er sikker på at mange ikke en gang vet hvor Gladengen lå, og kanskje ikke er klar over at de selv bor der. Vålerenga skole er viktig for mange, og igjen tar vi med et utvalg klassebilder fra den gangen mange av dere gikk der. I forbindelse med at VIF er 110 år, vil VIF HISTORIE vise fram fine bilder. Vi er spente på hva som kommer om Samson Isberg, skarpretteren som henrettet 2 menn på Etterstadsletta i 1864. For mange var Øststasjonsbanen viktig for å komme seg fra Vålerenga og Etterstad og østover og ut i marka. I år er det 100 år siden den ble bygget. Å se bilder før og nå av samme sted, er interessant. Noen steder er det knapt forandring, og andre steder kjenner en seg knapt igjen. I år vil en av våre lokale kunstnere, Fred Ruud, igjen vise fram sine ting i kirkestua i 2. etasje. Kjenner vi han rett, så har han mye fint med seg. Det store arbeidet med utstillinga foregår etter sommerferien, og vi hører altså gjerne fra dere.

Da står det igjen å ønske alle en riktig god sommerferie fra oss i styret.

Forside:

Gunnar Thoresen i Strømsveien 10. Han var en av fire brødre som var skomakere på Vålerenga. Han stengte butikken i 1989.

Se vår bildebase på www.historiebilder.no - vi legger ut våre bilder fortløpende.

Kristiania - Parti fra Vaalerengen

Smålensgata fikk navn etter Smålenenes amt etter byutvidelsen 1878. Før det ble den kalt Nedre Havegade med tilknytning til hagen som Vaalerengen Hovedgård hadde ned mot Opplandsgata. Olga Gulbrandsens kolonialforretning lå i første etasje i «Strykejernet» på hjørnet av Enebakkveien og Smålensgata.

Reiner Schaufli

Vandrerne samlet inne i gården på Sætre kjeksfabrikk.

Bydelsvandring 24. mai

av Håkon O. H. Engh / foto: Bjørn Granlund

Tradisjonen tro var sesongens siste medlemsmøte en byvandring i nærmiljøet. Det eneste bruddet med tradisjonen var at vandringa fant sted på en onsdag i stedet for tirsdag. Det var vanskelig å anslå noe nærmere tall på flokken av vandrere enn «mange». Even Haugseth kunne altså ønske mange velkommen. Møteplassen ved det nye Jordal Amfi, VIF Hockeys egen «lekegrind», var ikke tilfeldig valgt.

Styreleder Even Haugseth og nestleder Ole Peter Nordby var våre sakkyndige guider på vandringa.

Tidligere rant Hovinbekken omtrent der vi sto. Den begynte ovenfor Grorud, rant forbi Hovin gård, gjennom Ensjø, Jordal, Klosterenga og videre ut i fjorden. Langs bekkeløpet var det mye leire, som skulle få stor betydning.

Kongen i København ble etter hvert lei av alle brannene i det gamle Oslo og beordra flytting av byen. Samtidig innførte han murtvang innfor bygrensa, som skapte et stort behov av murstein. Og murstein lages jo av leire. Fra ca. 1840 dukka det etter hvert opp teglverk ved Ensjø, Jordal, Hovin, Normannsløkka og Lilleberg. Verket på Ensjø leverte stein bl.a. til Nationaltheatret. Mange kilder oppgir at også teglen til Stortinget kom derfra, og vår ellers nesten allvitende styreleder er nok av de mange som er blitt forledet til å tro det. Ved gjennomlesing av referentens manus protesterte imidlertid phruen myndig og bestemt. Hun henviste til Stortingets egne kilder som fastslår at steinene kom fra Flensburg og Altona i Tyskland. (*Visstnok er det steinen inni veggene som er fra Ensjø. Red. anm.*)

Alle Teglverkene trengte også arbeidere. Det medførte tilflytting av folk som trengte boliger, men etter krakket i Kristiania i 1899 ble det bråstopp i byggevirkomheten. Behovet for teglstein falt, og flere av verkene måtte stoppe. Byggekrise gikk over, men teglverkene ble allikevel etter hvert borte.

Arbeidsplassene som forsvant med teglverkene ble erstatta av andre bedrifter. En av dem var Levahn som flytta fra Pilestredet

til Ensjø teglverks tomt i 1917. Opprinnelig laget de båtmotorer, men baserte seg etter hvert på utstyr til jernbane og oljeindustri. Bedriften gikk konkurs i 1996.

Fra 1922 var Oslo Sporveiers trikkestall en kjent bygning i Hedmarksgata. Der lå også Jahres bilverksted, som ble beslaglagt av tyskerne under krigen og sprengt av motstandsbevegelsen tredje juledag i 1944. Firmaet Møller & Larsen etablerte seg i området på 1930-tallet, etter å ha holdt til i Danmarks gate. Her holdt også elever fra Vålerenga skole til, da skolen var okkupert av tyskerne. Maskinhallen ble sprengt av motstandsbevegelsen i november 1944.

Fra 1908 var Sætre Kjeksfabrikk i Østerdalsgata en av de viktigste arbeidsplassene på Vålerenga. Den ble ansett som en mønsterbedrift mht velferd for ansatte. Produksjonen ble flytta til Kolbotn i 1967, og mange andre bedrifter flytta inn, bl.a. Arne Bendiksens plateselskap. Mange populære artister gjorde opptak der.

Neste stopp var pottemakerhuset i Etterstadgata 4. Det ble bygget av pottemaker Ole Sigvart Dahl i 1885, og seinere bygget på for å huse familien. Han bygde også en stall, som er nærmest trekanta. Årsaken er at akkurat her gikk grensa mellom Vålerenga og Etterstad på skrås. På 1920-tallet ble eiendommen solgt til et firma som het R. Amundsen & Co. Det hadde ingen forbindelse til polarhelten Roald Amundsen, som på den tida var superkjendis over store deler av verden. Firmaet satsa stort på eksport i de dårlige tidene. De regna med at det var ca. 2 millioner skigåere i Tyskland, så der måtte det være et marked. Dermed ble det skifabrikk i pottemakerhuset. Tyskland ble det viktigste markedet.

De fleste skiturer går bedre med smøring under skiene. I Nittedal bodde en mann ved navn Torgeir Bratlie, som hadde tatt ut patent på skismøring. Dermed ble fabrikkene i Etterstadgata utvida med en skismøringssavdeling i kjelleren, hvor Hans Oset fra Oset ved Maridalsvannet sto for koking og tapping til han døde i 1965. Til slutt overtok Svenske SWIX hele greia, antakelig med den hensikt

å legge det hele dødt for å bli kvitt en litt brysom liten konkurrent? Det var nemlig det som skjedde.

Stedet ble kjøpt av OBOS og har i lang tid vært åsted for kamp mellom kapital og profitt på den ene siden, og kultur, historie og tradisjon på den andre. OBOS ville aller helst ha revet bygningene, som representerer en del av Vålerengas sjel og satt opp store boliger av betong. Etter lang og hard strid har Vålerenga vunnet fram med ønsket om å bevare pottemakerhuset og det typiske miljøet fra og med Sotakiosken og fram til nr. 6. OBOS vil imidlertid gjøre om pottemakerhuset til boliger og fjerne inventaret i kjelleren for å sette det opp et annet sted. Dette vil ødelegge et unikt kulturminne, og derfor kjemper vi fortsatt. Saken skal opp til politisk behandling i år. Vi krysser fingre og tær og alt som kan krysses!

Styrets nestleder Ole Peter Nordby har familiemessig tilknytning til Saxofabrikken som holdt til i Etterstadgata 6. Fabrikken produserte hovedsakelig møbler, som sofaer og stoler. Blant produktene var en fiffig sovesofa med et ganske spesielt patent.

Langs Alna (Loelva) lå det også teglverk: Svendengen, Bryn, Kristiania, Høyenhall og Nygaard. Nygaard var det siste av alle teglverkene som ble lagt ned. Der ble de siste bygningssteinene brent så seint som i 1969. Noen av de tøffeste gutta i området klatra til topps i den høye pipa. I kalde vinterne søkte uteliggere ly ved de store ovenene.

I 1854 kom jernbanen fra Christiania til Eidsvoll. Denne strekningen heter fremdeles «Hovedbanen». Litt før dette kom den unge romsdølen Oluf Onsum til byen. Han var en foretaksom mann av en velstående familie og kjøpte Lillo gårds fallrettigheter i Akerselva. Der grunnla han Christiania Spigerverk i 1853. Samme år kjøpte han Kværner gård og fikk tilgang til Kværnerfossene. Der ble det støperi, smie, plateverksted og maskinverksted. Ei tid drev han også Svendengen teglverk videre.

Produksjon av støpejernsovner begynte i 1860. I 1878 starta et sviende lønnskutt det såkalte «Onsum-slaget», der anslagsvis 6000 rasende menn sloss mot politi og soldater. Bedriften gikk konkurs i 1887 og ble et aksjeselskap fra 1892. Seinere ble turbiner og utstyr for kraftverk viktig.

I 1916 ble produksjonen av støpejernsovner solgt ut og ble til det kjente firmaet Jøtul. Johannes Gahr, morfar til vår nåværende statsminister, overtok ledelsen i 1927 og klarte å redde bedriften fra konkurs. Familien Gahr solgte seg ut i 1977, og Jøtul havna i utenlandske hender. Produksjonen ble flytta til Fredrikstad og Polen.

Kværner Brug forsvant fra Kværnerdalen for godt i 1999. En annen romsdøl ved navn Kjell Inge Røkke «røkka» det hele til seg og slo det sammen med Aker Solutions. I dag er det reist boliger for 3000 mennesker i området. Og nå har Røkke også forsvunnet. Til Sveits. I likhet med flere andre milliardærer fant han ikke råd til å betale skatt.

Siste etappe av vandringa vår gikk til stedet hvor ei kruttmølle kom i gang i 1850. Krutt var nødvendig for å framstille ammunisjon, men også viktig til sprengning i bergverk. Kruttet består av 60-80% salpeter, 15-25% kull og 10-20% svovel. Ingrediensene må kvernes, ikke bare i én kvern, men i flere. Dette var før damp og elektrisitet ble vanlig som kraftkilder, og produksjonen måtte altså skje ved en foss. De første store leveransene skjedde 1851. Men det sier seg sjøl at slik produksjon ikke var ufarlig. Det skjedde da også en tragisk eksplosjon, som drepte åtte av de 9 arbeiderne ved fabrikken. Verket ble raskt satt opp igjen, men i samme år ble grunnen ekspropriert av jernbanen. I 1855 ble den tilbakeført til eieren mot at han forplikta seg til å ikke drive noen kruttmølle eller annen virksomhet som kunne være skadelig for jernbanen. Gjennom årene var det mangslungen virksomhet der; vanlig mølle, sømfabrikk, Valsemølle, mekanisk verksted, snekkeri, høvleri og tremelmølle. Tremelet kunne bl.a. brukes i framstilling av linoleum og sprengstoffer og først og fremst bruk i industrien.

Tremelmølla var den opprinnelige årsaken til turen vår 173 år etter at førstnevnte starta opp. Det hele begynte med at Ole Peter Nordby foreslo å få opp et av Oslo Bys Vels blå skilt. Forslaget gikk igjennom, og vi forsøkte å kombinere den tradisjonelle semesteravslutninga med avdukinga av skiltet. Det viste seg dessverre umulig å få til, men ved å utsette turen kunne vi iallfall beundre skiltet da vi kom dit. Og vi kan være litt stolte av at en av våre egne har hovedæren for at det i det hele tatt kom på plass, og at historielaget har vært med og sponset det.

Avslutning på Kruttverket hvor Ole Peter Nordby fortalte om det og tremelmøllas historie.

Vålerengas unike kulturminne i Etterstadgata 4

Even Haugseth

Kulturminnet i Etterstadgata 4 er noe av det mest unike vi har på Vålerenga. I murhuset var det opprinnelig et pottemakeri, og for snart 100 år siden skifabrikk i første etasje og skismøringsfabrikk i kjelleren. Det enkle produksjonsutstyret er fortsatt intakt i kjelleren, og dette er etter all sannsynlighet det eneste som fortsatt er bevart på sitt opprinnelige sted. Er ikke dette et verdifullt kulturminne som skilandet Norge bør bevare der det er?

Det er OBOS som eier eiendommene Etterstadgata 2 og 4, og til å begynne med ville de rive alt og bygge nytt og stort. Etter at Sotakiosken ble påtent 4 ganger i 2019 og 2020, ble det folkeopprør og et krav i lokalmiljøet om at kiosken må bevares. Den er det første en ser når en kommer inn på Vålerenga fra nordøst og det nærmeste gjenværende huset til det legendariske Sotahjørnet. Først foreslo utbyggeren at kiosken skulle flyttes helt ut mot Strømsveien for å få plass til nybygget på disse eiendommene. De innså at kiosken bør stå der den har stått i 100 år, og at den bør restaureres. Ikke alle forstår hvorfor denne kiosken er så viktig, men den har fått stor betydning i kampen for å bevare Vålerengas særpreg. Kiosker som var veldig vanlige for noen tiår siden, er alle forsvunnet, bortsett fra Sotakiosken.

OBOS foreslo så rekkehus der hvor murhuset og plankegjerdet i nr. 4 er. Etter å ha rådført seg med lokalmiljøet, fikk de klare signaler om at bebyggelsen ut mot Etterstadgata inkludert murhuset i nr. 4 bør bevares. Deres siste forslag tar hensyn til dette, men skifabrikken gjøres om til 2 leiligheter og kulturminnet i kjelleren flyttes et annet sted. Byantikvaren har uttalt at kulturminnet her har stor bevaringsverdi.

Saken om Etterstadgata 2 og 4 kan komme opp til politisk behandling i bystyret i år, og da er det trolig to alternativer som kommer opp til avstemning:

- Byantikvarens forslag om bortimot full bevaring av all gammel bebyggelse og kun oppføring av nybygg i lav høyde.
- OBOS' forslag om å bevare husrekka langs Etterstadgata, fjerning av kulturminnet i kjelleren på nr. 4 og at bebyggelsen ellers på eiendommene erstattes av en 7 etasjer høy boligblokk.

OBOS har fått mye kritikk de siste årene. Som svar på dette har de uttalt at «de arbeider for et OBOS som bidrar til en miljøvennlig og stedsutviklende boligpolitikk. Et stedsutviklende OBOS arbeider for å skape et lokalmiljø som bidrar til god livskvalitet for beboere i alle faser av livet. Det innebærer blant annet bevaring og bruk av kulturminner, kulturmiljøer, sosiale møteplasser og byrom tilpasset ulike brukergrupper.» Med disse ordene fra OBOS ville det være interessant å se på mulighetene for å gjøre murhuset i Etterstadgata 4 til en møteplass hvor ski- og skismøringsfabrikken og Vålerengas stolte idrettshistorie kunne fortelles og vises fram. En kan kombinere det med en enkel form for serveringssted inne og ute foran huset. OBOS er sponsor av både Skimuseet og VIF, så det bør også være i deres interesse å se på samarbeidsformer for å få dette til. Historielaget vårt har mye kunnskap om lokalhistorien, Skimuseet har ekspertise på å konservere et kulturminne og eksponere det, og VI bør være med og fortelle dets historie her ved deres gamle møtested Sotahjørnet.

Vi håper at OBOS står ved disse ordene også ved Sota og bruker penger på å bevare det kulturminnet som de selv eier, slik at Vålerenga kan ha glede av dette i generasjoner framover. Det er også å forvente at politikerne i rådhuset gjør et riktig valg for at et av skilandet Norges mest spesielle kulturminner blir bevart på sitt opprinnelige sted.

Ørnulf Martinsen, vålerenggutt og medlem av vårt historielag, er nok den som vet mest om historien i Etterstadgata 4, og han har samlet mye verdifull informasjon. Ski- og skismøyringsproduksjonen på Vålerenga er en del av Norges skikultur. Vi vil gjerne gjengi dette i de nærmeste utgavene av Mer gammelt enn nytt. Her får dere første del:

Pottemakerhuset i Etterstadgata 4

Ørnulf Martinsen

Pottemakerhuset har fortalt historier i 127 år.

Pottemakerhuset ligger i Etterstadgata 4 på Vålerenga. 127 år med Vålerenga historie. Her har det vært pottemakerverksted, mekaniske verksteder, skifabrikk, skismøyringsfabrikk og trevarefabrikker.

En skifabrikk som solgte ski og skismøring til mange europeiske land for 98 år siden.

Det eneste autentiske treskifabrikklokalet igjen i Norge. En skismøyringsfabrikk som er den eneste igjen i Norge fra gamle dager.

Et hus som er skihistorie i Norge og lokalhistorie for Vålerenga og for byen vår.

Byantikvaren og Pottemakerhuset:

«Etterstadgata 4 har meget høy kulturhistorisk og miljømessig verdi.

Historien med pottemakerverksted og senere ski- og skismøyringsfabrikk er en meget interessant del av Oslos historie. Byantikvaren mener det er opplagte verneverdier til stede, knyttet til Vålerengas kulturhistorie og identitet som eldre forstad til byen. For å opprettholde opplevelse og historisk forståelse av Vålerenga som forstad, vil vi understreke at det er like mye som eldre boligbebyggelse, også avgjørende å ta vare på eksempler fra eldre verksted- og næringshistorie»

«Bratlie skismøyringsfabrikk representerer småindustri/håndverksbedrifter/verksteder som er undertema i kategorien Industri på Riksantikvarens prioriterte tema i fredningsstrategien mot 2020. Delvis kan virksomheten i Etterstadgata 4 ses i sammenheng med temaer som: Rekreasjon, fritid og folkehelse. Produksjonslinjen til Bratlies skismøyringsfabrikk med utstyr er relativt intakt og av museal og kulturhistorisk verdi. Samtidig består produksjonslinjen av enkle og få elementer, i kjelleren i bygningen.»

«Vi fraråder sterkt rivning. Vi anbefaler at kjelleren reguleres til museumsformål. Kjelleren er et kummerlig lokale, og for dagens og ettertidens generasjoner virker det utrolig at

dette var produksjonsstedet for en av landets mest anerkjente skismurninger. De autentiske lokalene gir opplevelsesverdier som en utstilling og en eventuell demonstrasjon av selve produksjonslinja et annet sted ikke kan gi.»

(Byantikvaren ser ut til å ikke ha kjennskap til to skifabrikker til i lokalene: Axel Otto Hansteen og Peter Aas fra 1932 til 1940. I alt 3 skifabrikker fra 1925 til 1940.)

Pottemaker Edvard Dahl

Peder Balke er fattiggutten som opplevde en eventyrlig klassereise. Fra en barndom i fattige kår til å ende opp som anerkjent maler med malerier i Louvre. Peder Balke var også en samfunnsaktør, påvirket av Marcus Thrane.

I 1875 viser folketellingen at Edvard har blitt enkemann. I 1877 gifter han seg på nytt, 46 år gammel, med Anna Johansdatter som var 36 år og svensk. Det var mange svenske som bosatte seg i byen. På Balkeby var 13% av befolkningen svensk. Mange også på Vålerenga, - rundt 9%. I 1878 står det i Branntakst for Christiania: Edvard Dahls hus, Etterstadgata 4.

Edvard og Anna Johannesdatter fikk to barn: Erik Anton og Konrad.

Edvard er en av fire registrerte pottemakere i Kristiania i 1896. To av dem på Vålerenga og nesten naboer. På Vålerenga og Etterstad var det mye leirgrunn, noe som ga grunnlag for stor teglsteinproduksjon, og Edvard hadde lett tilgang til råmateriale til pottemakerproduksjonen.

Fra **O. S. Dahl's Potteri,**

Etterstadgaden 4, Kristiania

leveres Blomsterpotter i alle Størrelser fra Lager

Udenbyes Ordre expederes prompte.

Frit tilsbragt Jernbane og Dampskib.

Telefon 3712.

I 1855 kjøpte Balke løkken på nordsiden av Bogstadveien. Her bygget han et hus til seg og sin familie og resten av den 31 mål store løkken ble utparsellert til «selvbyggende arbeidsfolk.» Peder Balke husket hvor han kom fra. I 1879 brant Balkeby og Balkes hus gikk også med.

Edvard Dahl og hans familie bodde i ett av disse husene og flytter noen år før brannen til Etterstadgata 5, huset rett over Etterstadgata 4 som da ikke var bygget.

Kan Edvard ha blitt påvirket av Balkes politiske engasjement? Det er spennende å leke med tanken selv om det ikke er funnet noe skriftlig om dette.

I Etterstadgata 5 starter Edvard som pottemaker, pottemakermester som han var. Edvard og kona Karen Andersen fikk 4 barn: Ole Sigvard, Amalie, Adolph og Anne Christine.

Slekt følger slekters gang

Edvard Dahl dør i 1893 av hjerneslag, - 62 år gammel. Sønnen Ole Sigvard var 34 år og for lengst gift med sin Hanna. Hanna ble «melkedame» på Vålerenga, - det var flere utsalgssteder for melk i bydelen. Etterstadgata var gata med flest husdyr på Vålerenga. Ikke langt fra dem var det fjøs med 18 kyr. Ole Sigvard hadde gått i lære hos faren og starter med å bygge ut Pottemakerhuset i Etterstadgata 4 i 1896. Huset ble påbygd etter noen år og utvidet med stall til to hester og husvære for familien.

Sønnen Christian Fredrik går i sin farfars og fars fotspor og blir også pottemaker. Familien bor i Etterstadgata 4 fram til 1913 da de flytter videre til Bryn og forsvinner ut av historien til Pottemakerhuset på Pottemakerhaugen.

Pottemakerhaugen

Det er registrert to hus før familien Dahl bygget på Pottemakerhaugen.

Gunnar Christiansens hus, 1858 og Karen Pettersens hus, 1869. Og Edvard Dahls hus, 1878. Det ble sønnen Ole Sigvard som bygde ut og på Pottemakerhuset. De første husene på Vålerenga ble oppført rundt 1850, så Christiansens hus fra 1858 er fra den tidlige byggeperioden på Vålerenga. De første tomtene på Vålerenga ble utplassert fra 1855 og i 1860 var det utplassert i alt 42 tomter.

Pottemakerhuset blir maskinverksted

Huset ble registrert offentlig som Pottemakerhuset og eiendommen som Pottemakerhaugen.

Det ble ikke mye hvile for Pottemakerhuset. Året etter, - i 1914, drev Thomas Mathias Jordan et maskinverksted her. Han ble der ikke lenge, for i 1915 kommer et nytt verksted: Etterstad Maskinverksted. Det ble tegnet aksjer i Etterstad Maskinverksted pålydende kr 1000,- i 1915. I 1920 driver L. Davidsen & Co verksted i Pottemakerhuset fram til 1925.

Pottemakerhuset får nye eiere

En skifabrikk ble grunnlagt i 1925 av 3 gründere: Reidar Amundsen, Reidar Piene og Heinrich Beck.

Dette var karer som ville investere i skiproduksjon for eksport, og de hadde god faglig bakgrunn for å starte skifabrikk på Vålerenga.

Reidar Amundsen syntes han var litt heldig med navnet. Roald Amundsen var helten i Norge. Det var nok mange som lurte på om Roald Amundsen hadde grunnlagt en skifabrikk..

Reidar Amundsen brukte kanskje sitt navn forkortet med vilje og med sans for markedsføring. Han var i Tyskland i 1920 i forretninger og traff der Heinrich Beck, hortensgutt med tyske aner. Heinrich jobbet i en skofabrikk i Tyskland, og brukte fritiden godt til skiaktiviteter. Han ble tysk mester på langrenn året etter. Reidar Amundsen og Heinrich Beck la planer om å selge tyske sko i Norge og var i gang med å opprette salgsapparat og avtaler til dette. Men tysk mark sank som en stein under den økonomiske krisen som rammet flere land, og de måtte skrinlegge planene.

Hvis vi bytter sko med ski tenkte de kanskje, - og begynte å planlegge å selge norske ski til Europa. Selge ski for eksport var en uvant tanke her hjemme. I 1910 hadde Norsk Ski Export A/S prøvd seg med liten suksess, men flere norske

produsenter hadde et godt salg allerede til Tyskland.

Reidar Amundsen og Heinrich Bech reiste rundt til flere europeiske land og fikk i stand avtaler om salg av ski. Ski i Europa var ofte av dårlig kvalitet og norske ski hadde ry for å være solide.

Norge var sett på som «skisportens vugge». Nansens Grønlandsferd i bokform ble en bestselger i mange europeiske land og en inspirasjon til å lære skiteknikk. 14. desember 1911 nådde Roald Amundsen Sydpolen og oppnådde heltestatus i Norge og i andre land.

Flere nå i dag ukjente skikjendiser «innførte» langrenn i europeiske land, - Frankrike som ett eksempel.

I Norge måtte en den gang reise til Tyskland eller andre land for å få tatt en utdanning som ingeniør og andre tekniske utdanninger. Studenter tok ofte med seg skiene til studiestedene og ble ambassadører for skisporten.

Reidar Amundsen, Reidar Piene og Heinrich Bech ville prøve eksportsalg av ski og skiutstyr. De kjøpte ski fra Lillesand Ski og Kjælkefabrik og skismøring fra Findal på Rjukan og startet salget, først til Tyskland. Findal produserte på samme måte som Bratlies skismøring ble produsert.

Resultatet var så lovende at de bestemte seg for å starte hjemme. Valget falt på den da ledige fabrikken i Etterstadgata 4, Pottemakerhuset. Huset ble bygd på igjen, for å få plass til produksjonen. Skiproduksjonen var i gang. Hickoryskiene kostet 49 kr per par. Dyrt, men med en meget god kvalitet gikk salget godt.

Utenlandsmarkedet

Skifabrikken solgte ski til Østerrike, Tyskland, Nord-Italia, Polen, Tsjekkoslovakia og Frankrike. I dag finnes det ski fra R. Amundsen Skifabrikk & Co A/S i et skimuseum i Lago Maggiore i Nord Italia, som eksempel på eksportsalg. De prøvde seg på det amerikanske markedet, og ski fra R. Amundsen Skifabrikk kunne

en finne utstilt flere steder i New York, men det ble lite salg i USA grunnet dårlig og manglende markedsføring.

Det ble behov for 5 mann til produksjonen og de «leaset» maskiner. Det er fremdeles flere maskiner igjen i huset som vitner om stor aktivitet i 1925.

I Norge har det vært rundt 200 skifabrikker gjennom tidene, mange nær Oslo, og noen få i Oslo. Konkurrenten Østbye drev i tillegg til skismøring også med stor skiproduksjon i Oslo. (Splitkein ski).

Gunnar Fossum og Thorleif Tømtes skifabrikk var de to siste i Oslo. Tømte Skifabrikk, - enmannsbedriften som sluttet rundt 1970.

I dag er det bare en stor treskifabrikk igjen i Norge, men den drives etter moderne metoder og ikke slik produksjonen var i Etterstadgata 4.

Ingen skifabrikk kunne leve hele året av skiproduksjon, og mange stengte i noen måneder av året. Eierne av R. Amundsen Skifabrikk & Co A/S var klar over dette og hadde en løsning. Salg av «skirekvisita» og skismøring i tillegg til ski.

Skiutstyr

Rottfella-bindingen som var funnet opp av Bror With i 1927, var til salgs i fabrikk. Skifabrikken fikk agenturet på bindingen. Det ble også salg av skiklær. Det er funnet regninger på stoffer og ferdige plagg produsert i andre land, og salget hjalp til med økonomien til skifabrikken. Tonkinstokker som materiale til staver, vindjakker og støvler som eksempler. Ingen skifabrikk kunne ha full produksjon hele året og mange hadde salg av annet enn ski.

Hva har De på bena, With?

Bror With var en «Petter Smart» og samtidig en habil skiløper. Fritz Huitfeldt er en kjent mann i skihistorisk sammenheng, og han fant opp Huitfeldt-bindingen. Bror With var ikke fornøyd med denne og ville lage en bedre binding. Han fikk en idé og brukte metalldeleer fra sykkelsetet sitt som deler til sin nye binding.

Kronprins Olav var alltid en skiinteressert mann og var i 1927 til stede på et skirenn der Bror With deltok med de nye bindingene. Da skal kronprinsen ha stilt spørsmålet om hva han hadde på skiene. I mangel av noe bedre svarte Bror With: «Det er noen rottfeller jeg kjøpte hos Ingwald Nielsen». (Jernvareforretning i Oslo). Slik fikk Rottfellabindingen navn. Rottfella kom i produksjon i 1928 og har i løpet av årene gjennomgått mange endringer og forbedringer.

Bror With kom fra en velstående familie som var nabo til Munchs Ekely. Bror With hadde ingeniørutdanning fra Trondheim og idéer og planer svirret rundt i hodet ustanselig. Han konstruerte båter med solide egenskaper, importerte biler, motorsyklar og påhengsmotorer. Under krigen fikk han til en produksjon av en replika av Stengun, et britisk maskingevær, og i 1944 måtte han flykte til Sverige. I sannhet en fargerik person!

Etterstadgata 4 hjelper Norge med å vinne OL i St. Moritz i 1928

Ole Reistad, kjent militær leder og en meget god skiløper, var en dag innom skifabrikken og så noe som hang på en spiker; -Rottefella bindingene. Skifabrikken hadde som nevnt ovenfor agenturet til Rottefellabindingen.

Han fikk dem demonstrert, og siden han var leder for den militære skitroppen som skulle til St. Moritz, kjøpte han med seg bindinger til seg og laget. Laget vant det militære mesterskapet etter en dramatisk tur med enorm høydeforskjell på løypa. Dette var forløperen til dagens skiskyting.

For mye «Møllers tran» å hevde at Rottefellabindingene, kjøpt i Etterstadgata 4 var avgjørende, men det fristende å tro at den var med på å gjøre det.

En skihelt og en skifabrikk

Kombinert var det som gjaldt, skihopping var bare en del av konkurransene før 1933. Olav Kjelbotn var den første norske skiløper som tok VM medalje i Lahti i 1926.

Olav var fra Kjelbotn i Trøndelag. (1898 -1966) Han vokste opp på gård og laget tidlig egne ski og skismøring. Glad i ski og konkurranser, men faren var mer glad i få hjelp på gården, så Olav sleit med å få lov til å komme til konkurranser.

Han vant flere hovedlandsrenn som det het den gangen og ble virkelig stjerne. Olav ville komme nærmere steder der det var konkurranser og fikk jobb i R. Amundsen Skifabrikk & Co A/S. Her drev han som kombinert selger og hjalp til i produksjonen.

Det var som om Johannes Høsflot Klæbo skulle ha dukket opp på Vålerenga som selger. Mange dro til Etterstadgata 4 for å snakke med skihelten og kjøpe ski og få et avslag på prisen. Olav tok Norges første VM -medalje i Lahti i 1926.

Olav drar til Øst-Grønland

Konflikten om Øst-Grønland mellom Norge og Danmark om eierskap, bruk og rettigheter av landområdet Eirik Raudes land hadde vart lenge og konflikten tiltok i årene 1931 -1933. Fangstfolk okkuperte i 1931 Eirik Raudes Land i kong Haakons navn. Stortinget fulgte opp med et enstemmig vedtak om å annektere området. Danmark valgte umiddelbart å bringe saken inn for Den faste domstol i Haag.

I 1933 fastslo domstolen at annekteringene var ulovlige. På privat initiativ hadde det blitt det reist noen prefabrikkerte fangst- og forskningshytter for å vise verden at det var norsk aktivitet i området. Og her finner vi igjen Olav Kjelbotn som er med på monteringen av disse hyttene. Hallvard Devold, en av lederne av gruppen, har i sine dagbøker mange rosende omtaler om Olavs innsats, som stadig ble mindre! De fleste av hundene, om ikke alle, ble drivende på ett isflak. Mennene på et annet. Hundene klarte en ikke redde. Med seg hadde de en «ergometer sykkel», en sykkel som var montert i et stativ og hjulet drev en dynamo som ga strøm til en kortbølgesender. De syklet for livet, bokstavelig talt, i flere døgn før signalene ble oppfattet av en hvalbåt som kom til unnsetning.

Fortsettelse i neste nummer...

LESERBREV

70 år siden siste dag på Vålerenga Skole

En fin junidag i 1953 gikk 82 elever ut av skoleporten for siste gang.

En jenteklasse og to gutteklasser var ferdige med det man den gang kalte folkeskolen. Noen studerte videre, noen av gutta dro til sjøs, og andre begynte i en håndtverkslære. Mulighetene var mange.

Lærerne våre frk Nielsen, Jan Valand og Amund Hesbøl hadde gjort sitt beste for at elevene skulle ha et godt grunnlag for fremtiden.

Etter noen år begynte tanken om å møtes igjen. Innkallelser ble sendt ut, og jubileer ble holdt i tur og orden. Shippingklubben, Stuertskolen, Valhall og Intility og til slutt Smia ble stedene for de "Exclusive" tilstelningene våre. Til å begynne med....innleid orkester, så båndspiller. "Rock'n Roll" til tusen, og de aller gladeste fortsatte gjerne på en av byens nattklubber.

Årene gikk, og plutselig var det 50-års jubileum. Her var Valhall åstedet for festlighetene. Av de 82 som gikk ut i 1953 var det over 40 med lærer Valand som møtte opp.

Fra fjern og nær, fra Nesodden og Bærum, fra Egersund til Bergen. Sannelig bodde det fremdeles noen på Vål'enga også.

Lærer Valand var med på hver eneste tilstelning. Den siste var 65 jubileet på Intility, da var han over 90 år.

Som sagt, så har tiden gått veldig fort, og onsdag 31. mai var det 18 stk av oss som feiret 70-års jubileet på Smia. Praten gikk over en lav sko, og damene var like flotte som alltid. Staute karer var blitt enda stautere, selv om ganglaget og sentringene var litt mer upresise enn i glansdagene.

Herlig å møtes igjen, og alle forhåndsmeldte seg på til 75 års jubileet i 2028.

Men det var ingen som gikk på nattklubb etterpå.

Jan-Erling Gulbrandsen

1. rad: Grethe (Johansen) Ulsletten, Ellen (Berntsen) Høiestad, Kari-Wally (Andresen) Enger, Karin Melbye, Laila (Kristoffersen) Waage

2. rad: Knut Zakariassen, Svein Carlsen, Bjørg (Moksnes) Mehlum, Turid (Edvardsen) Engeseth, Karin (Fjellhammer) Findahl, Kjell Gustavsen

3. rad: Wiggo Jernberg, Jan Erik Pettersen, Geir Kristiansen, Milton Raiby, Ragnar Stie, Jan Erling Gulbrandsen, Ragnar Gjølven

Kallenavn på Vålerenga

Sogneprest Ingunn Rinde fikk forleden oversendt et par ark med «økenavn» fra gamle Vålerenga fra sin forgjenger Harald Bekken. Vi kjenner til at det var høyst vanlig med kallenavn, og det er sikkert noen som husker flere av dem. Ikke alle var kanskje like stolte av å få disse navnene. En behøvde heller ikke gjøre store sprell før en fikk slike navn på Vålerenga.

Mange økenavn kommer rett ut fra deres opprinnelige navn, som for eksempel: *Aparn (Asbjørn), Labben (Harald), Kisen (Kristian), Laffen (Olaf), Tobben (Thorbjørn), Nissen (Nils), Litern (Torleif), Sverten (Sverre), Bjaggen (Bjarne), Siggen (Sigurd), Bamse (Bjørn) osv.*

Andre kommer ut fra yrket eller etternavnet, som for eksempel:

Bakarn, Malarn, Skreddarn, Krestian Bil, Krestian Hest, Blafis (avisbud), Dreiarn, Såpa (barberern), Shampo (sønnen til barberern), Nilsa, Olsa, Persa, Hansa osv.

Semann (på grunn av bare ett øye) møtte Maja Bylten (på grunn av pukkelrygg). Hun gikk som avisbud tidlig om morgenen. Semann (Ruden) sa til Maja: «Jasså, Maja, du er tidlig ute med bylten på ryggen?» Maja svarte: «Ja, jeg skjønner det er tidlig, for Ruden har ikke fått opp mer enn det ene aue enda.»

Kara som satt på løkka med en liten spleis. Det var Sosen, Skrubben, Kælven og Duppan. Så kom en spissburger som fekte en dråpa. Kara sa nei, men så foreslo en av dem at han skulle si noe morsomt. Han så på dem og sa: «Skrubben tok Kælven å Duppan i Sosen.»

Øvrige kjente navn på Vålerenga:

Vålerenga IF:

Jordal IF:

Bak disken i 43 år

Denne artikkelen om Marta Skellum fant vi i menighetsbladet for Vålerengen menighet i 1986. Marta døde i oktober 1989.

Av Atle Aas

Marta Skellum (80) la ned kolonialbutikken i Ingeborgs gate 8 for ni år siden. Da hadde hun drevet butikk sammenhengende i 43 år. Hun forteller at den gangen hun begynte i butikk, hadde kundene med seg spann når de skulle kjøpe melk. Hun kan også fortelle om moren som gikk med melk for fru Soot, som hadde Sotahjørnet på 1880-tallet. Nå skulle Marta Skellum vært dagpasient på Vålerengen Alders- og Sykehjem, men de siste ukene har beina vært for dårlige til at hun har kommet seg ut.

Sotahjørnet, hjørnet mellom Etterstadgata og Strømsveien, var engang siste utpost for byen. Den gamle grensesteinen for skillet til Aker kommune stod rett ovenfor, og har vært synlig inntil ganske nylig. Den gamle Sotagården står fortsatt.

Skjenkerett

- De hadde skjenkerett på øl på Sotahjørnet. Det var siste stedet bøndene kunne få seg en tår når de hadde vært i byen med varer. Derfor var de alltid innom på vei hjem til Lørenskog og bygdene omkring.

Marta Skellum forteller at moren har opplevd dette. Som ung jente gikk hun med melk for fru Soot. Moren var født i 1860, så dette må ha vært rundt 1880. Senere ble moren tilbudt å overta driften av gården på Sotahjørnet, som også hadde kuer, men moren synes ikke noe om øl-skjenkingen, og avslø tilbudet.

- Det er etter denne fru Soot at Sotahjørnet har fått navnet sitt, forteller Marta Skellum. Det er det ikke mange som vet i dag.

Samlingssted

Også seinere har Sotahjørnet vært samlingssted. Trikken fra byen hadde en deholdeplassen her, og gutta som sparket fotball på Etterstadsløtta pleide å passe opp den siste trikken som kom fra byen for å få med seg siste nytt.

Marta Skellum husker godt, og forteller levende fra det som for de fleste av oss skjedde lenge før vi ble født. Selv ekspederte hun først en tid i en butikk i Etterstadgata. Seinere fikk hun sin egen butikk i Vålerenggata som hun drev noen år før hun fikk kolonialen i Ingeborgs gate 8, på hjørnet med Danmarks gate. Den drev hun fram til for ni år siden. På det meste var det så mye å gjøre at hun hadde to ansatte i tillegg til seg selv.

Marta Skellum (til høyre) i sin manuelle kolonial i Ingeborgs gate 8 for en del år tilbake. Sammen med seg har hun ekspeditrisene fru Åkermann og fru Nilsen.

- Vi måtte ha solide varer den gangen, sier Marta Skellum. Jeg har alltid sagt at kjøper du billig, kjøper du dyrt. Den første tiden kom folk med spann på butikken for å kjøpe melk. Vi hadde to mål for melk, liter og halvliter. For fløte hadde vi et mål som het «peb», som var 2 1/2 desiliter.

Innbrudd

Marta Skellum la aldri om til selvbettjeningsbutikk. - Det var mer koselig slik, sier hun. Folk snakket mer med hverandre før. Også på gata kunne folk stoppe og slå av en prat før de gikk hver til sitt. Marta Skellum mener også det var færre innbrudd før. Selv har hun hatt to innbruddsforsøk i butikken sin, men låsene som var smidd av en låssmed som gjennom mange år hadde verksted i Etterstadgata, holdt. Etter at hun ble pensjonist, har hun imidlertid hatt innbrudd i leiligheten sin.

Godt derimot å treffe andre

Nå skulle Marta Skellum vært dagpasient på Vålerengen Alders- og Sykehjem, men i det siste har hun ikke kommet ut på grunn av dårlig bein. Men hun skryter av

tilbudet: - Vi fikk god mat, både frokost, middag og kaffe. Dessuten var det godt å komme sammen og treffe andre. Tiden går så fort. Av og til hadde hun med strikketøy, fordi mange andre hadde det, men for det meste gikk tiden med til bare prat.

Marta Skellum har også strikket og loddet ut plaggene. Blant annet nye utelys i prestegården har det blitt på denne måten.

Se også avisutklipp "Likte ikke ølretten" på neste side.

Johnny Vaaga

Likte ikke ølretten - forlot Sota-kaféen

Mor til Martha Skellum, fru Louise Eskildsen (bildet) drev Sota-kaféen i Strømsveien 51 i to år fra 1889. Hun lot kaféen gå fra seg fordi hun ikke likte ølretten. Martha og Vålereng-historikeren Kyttern minnes samlinger til diskusjon om fotball og politikk på Sota-kaféen.

— Mor ble alene med fire unger, den minste på to år, forteller Martha Skellum på Vålerenga.

Mor til Martha, fru Louise Eskildsen, er en av dem som har drevet den berømte Sota-kaféen, beliggende i Strømsveien 51.

— Det var en Sot som kom fra Heland som startet Sota-kaféen. Prestegården var Vålerengens hovedgård, og det meste var byslet fra den. Sot kjøpte huset som sto i nummer 51, og litt etterpå begynte han kafé. Stedet var innfallsporten til byen. Innenfor kom bønder fra Lørenskog og andre steder og tok seg en øl når de hadde vært i byen med melk. Sot var forresten også stasjonsvognmann.

Mor er født på Etterstad hovedgård og oppvokst i Gamlebyen. Hun begynte i butik og lærte kolonial hos Aarnes.

Hun tok over hos Sot i 1889, men sluttet etter et par år, for hun likte ikke ølretten. Så begynte hun kolonial i Etterstadgaten 11, som hun drev i 44 år, så ar datteren Martha som har hatt kolonial i Ingeborggata i omtrent like mange år.

Det var mye diskusjon om skjenkeretten på Sota-kaféen. På Vålerenga var det i alle år aksjoner for å få slutt på ølet. Aksjonen gikk ut fra en avholdsselskap som holdt til i Strømsveien. Sota-kaféen mistet ølretten i 1891.

Sota ble det stedet der folk ventet for å snakke om fotball og andre av dagens begivenheter. På den andre siden av Etterstadgata sto en krakk i alle år. Da det tilspisset seg mellom Sverige og Norge i 1905, sam-

let det seg en gjeng rundt krakken, de var spente på om det ble krig. Siden ble krakken samlingsstedet ved siden av kaféen. Folk kjøpte seg en halvliter bakk og gikk bort på hjørnet og satte seg. — Det var der det gikk for seg, alt sammen, forteller Vålerengens «Kyttern», som minnes tida.

— Det var mest politikk og fotballkamper det gikk i. Det var Oscar Bagas, Hilmar Skjærningen, Albert med nesa, Jens Dreier, Kal Tjukken, Ersen, Biåns'm Tøten, Rikken Veseligen og Sverten. Vi hadde stiftet krocket-klubb, og seinere friidrettsklubb, nemlig «Snorre», den første foreningen for fri-idrett. Den gikk seinere over i Vålerenga.

På Sota-kaféen gikk det i kaffe og øl. Kaffe på flasker var en uoffisiell hemmelighet, den ble tatt med til Etterstad-lekkene.

Kaféen hadde kunder i mange år som hadde sett historiens siste halshogginger på Etterstad. Mange folk kom til Vålerenga, der det var snekkere, smeder, julkere, snurrebassmaker, bærstebindere, pottemakeri, vognmannsforretninger og småforretninger.

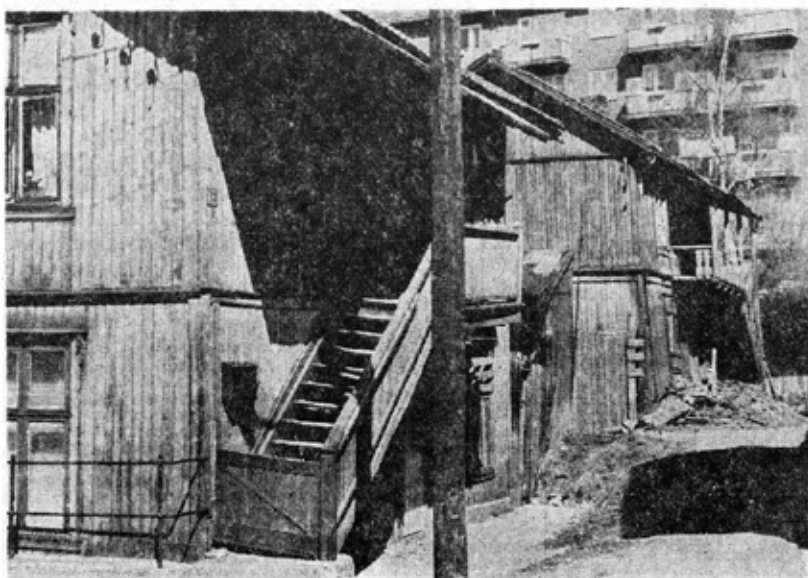
Etter fru Eskildsen ble det fru Jensen som drev Sota-kaféen i mange år. (I en kort mellomperiode mellom de to innehaverne hadde kaféen en annen bestyrer). Fru Jensen har to døtre som lever i dag, Gulborg Fredriksen og Sigrd Kjerstad.

De to damene, sammen med Martha Skellum, fikk den store ære å bli invitert til siste møte i Vålerengas berømte «Gubbelag» og det skal mye til før damer oppnår en sånn gestus.

Avisutklipp

fra Nasjonalbibliotekets arkiv

Arbeiderbladet, onsdag 5. mai 1971

Totengata 15 – ni år etter kondemneringen

«Det er bare én familie som bor i den gamle rønna i Totengata 15. De tre andre er flyttet allerede. Om leiegårdskontoret kunne skaffe den siste familien et sted å bo, kan skampletten slettes av kartet over Vålerenga for godt. Huset ble kondemnert 29. mai 1962, men likevel pådro sieren seg en politianmeldelse året etter fordi han tillot nyinnflytting. — Bygningskontrollen, Helserådet og leiegårdskontoret har nå tatt seg av saken.»

Dette skrev jeg på Oslo-sidene den 12. november 1964. Nå er den siste familien borte for lengst, og rønna er mer vindskeiv enn noen sinne. Bildet viser også Totengata 13 i forgrunnen. Der er situasjonen i dag omtrent slik nr. 15 var for 6½ år siden: Noen leiligheter er fraflyttet og gjenspikret. Andre bebos fortsatt av mennesker. Men det verste er at Totengata 15 ennå ikke er revet. Den bygningen er iallfall fullstendig tom for alt annet enn rotter.

I det hele tatt er Totengata — som er tverrgate til Strømsveien — en eneste ansamling av ubrukelige bolighus. Det ser ut til at de blir stående til de deiter ned av seg selv. Bare synet av disse boligene minner oss om situasjonen vel hundre år tilbake i tida. Da kunne

helsestatistikken for Oslos bydeler gi et skremmende bilde av hvor koleraepidemien slo hardest ned. Galgeberg og Vålerenga toppet statistikken.

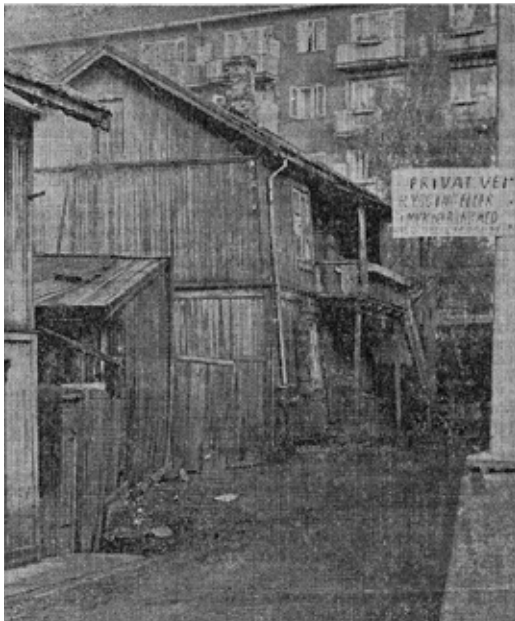
Koleraen er utryddet, bevares vel. Men forskjellen på Oslos øst- og vestkant er i dag større enn den

— gatelangs

var for 100 år siden. På østkanten bor det nemlig stadig vekk folk i uhygieniske boliger. Hele Vålerenga burde knuses under et kompani bulldozere. Alt fra Galgeberg i sør til Etterstad i nord. Fra Strømsveien i vest til områdene ved Vålerenga park i øst.

Enn om man begynte med de rønnene som allerede er fraflyttet?

Jan Erik.

Det må ruskes opp på Vålerenga

Toten-gata 15 er en skamplott i strøket

Det kunne kanskje være på tide å få revet den gamle rønna i Totengata 15. Den har alvorlig slagside, og det er bare én familie som bor i huset. De tre andre er flyttet allerede. Om leiegårdskontoret kunne skaffe den siste familien et annet sted å bo, kan skamplottet slettes av kartet over

Vålerenga for godt. Huset ble kondemnert 29. mai 1962, men likevel pådro eieren seg en politianmeldelse året etter fordi han tillot nyinnflytting. Bygningskontrollen, Helserådet og leiegårdskontoret har nå tatt seg av saken.

Arbeiderbladet, torsdag 12. november 1964

Ingeborgs gate 3 makter snart ikke å holde seg oppe ved egen hjelp.

Det må ruskes opp på Vålerenga

Rønne i Ingeborgs gate ubebodd i snart 20 år

En eldgammel rønne i Ingeborgs gate 3 på Vålerenga ble kondemnert i 1939. Like fullt står det falleferdige rottetoret fortsatt og pryder strøket. Det kunne ha vært revet for nesten tjue år siden, for det har ikke bodd en levende sjel der siden like etter krigen sluttet.

Østre Arbeidersamfunn har reist krav om at huset må fjernes øyeblikkelig. Det likner ingenting at slike tilstander skal rå i hovedstaden.

Husets eier sier til Arbeiderbladet at han i flere år har drevet forhandlinger med Oslo kommune om salg av eiendommen.

— Hvorfor er ikke huset revet?
— Jeg er ikke sikker på hvor kostbart det blir å la et rivningsfirma utføre jobben, sier eieren.

— Men nå skal huset vekk, forsikrer han, i løpet av et par tre måneder skal det være revet.

Bygningskontrollen er varslet om saken og eieren vil få brev derfra. Når vi kommer igjen om tre måneder får vi tro at denne redselstomta er ryddet.

Filler og gamle bildekk fyller opp gårdsplassen i Ingeborgs gate 3. Huset midt i byen ble forlatt for snart 20 år siden.

Arbeiderbladet, onsdag 11. november 1964

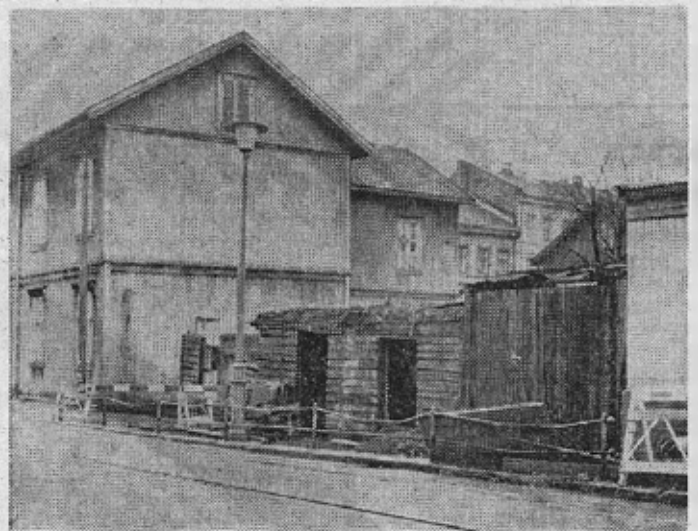
Arbeiderbladet, torsdag 10. desember 1964

Arbeiderblad-reportasje ga støtet

Rønna i Ingeborgs gate er alt under nedrivning

For en måned siden tok Arbeiderbladet fatt i flere skjæmmende forhold under fellestittelen «Det må ruskes opp på Vålerenga». Den første artikkelen i serien angikk ei gammel rønne i Ingeborgs

gate 3, som har stått ubebodd i 20 år. I en samtale med Arbeiderbladet lovte eieren da at huset skulle være revet i løpet av tre måneder. Det er en glede å registrere at rivingsarbeidet er kommet halvveis.

Nytt fra Vålerenga bydelshus

Reiner Schauflier

Fra møtet på Bydelshuset.

”Fra industri- og verkstedbygg til et yrende kultur- og aktivitetshus?” Idéverksted om Etterstadgata 6, 28. mars

Det var ”stinn brakke” på Vålerenga bydelshus, da godt og vel 40 engasjerte deltakere møtte opp for å ta del i visjonsverksted om mulig fremtidig bruk av Etterstadgata 6.

Etterstadgata 6 har stått tomt i flere år, og lokalmiljøet har behov for flere møteplasser. Vålerenga bydelshus tok derfor kontakt med byråd for kultur, idrett og frivillighet, Omar Samy Gamal, i desember 2021 for å avklare mulighetene for å overta Etterstadgata 6 til bydelshus. Byråden inviterte til møte i februar 2022, og han var positiv til forslaget. Vålerenga bydelshus har solid erfaring med oppbygging og drift av bydelshuset gjennom 35 år. Bydelshuset har etter dette hatt god dialog med Kulturetaten og Etat for eiendom og eiendom og byfornyelse (EBY) i Oslo kommune. Videre prosess er knyttet til reguleringssaken for Etterstadgata 2-4-6, som nå ligger i rådhuset. EBY har oppfordret bydelshuset til å arbeide videre med innhold, finansiering mm.

Etterstadgata 6 kan bli et flott supplement til dagens bydelshus i Hedmarksgata 2. Etterstadgata 6 er betydelig større enn bydelshuset og kan romme flere ulike aktiviteter. Dette var bakgrunnen for ideverkstedet om mulig framtidig bruk av bygget.

På verkstedets kafédialog kom det frem mange og kreative forslag til hvordan huset kan bli et yrende kultur- og aktivitetshus på tvers av generasjoner. Det kom også opp ideer til ulike organisasjonsmodeller og mye mer.

Bydelshuset inviterte til et nytt møte torsdag 15. juni Vålerenga bydelshus, hvor vi presenterte de mange innspillene som kom frem på verkstedet, og på bakgrunn av dette drøftet videre organisering av arbeidet, arbeidsgrupper og forslag til fremdrift.

Det blir flere møter og nye verksteder til høsten.

Er du interessert i å være med i en arbeidsgruppe og å få tilsendt verkstedsprotokoll fra 28. mars – ta kontakt med: Berit Skarholt: berit.skarholt@wemail.no eller Kirsten Paaby: paaby.kirsten@gmail.com

Bjørn Granlund

Vålerenga mannskor

”Kor-bonanza” på Vålerenga – lørdag 9. september kl. 17 i Vålerenga kirke

Ingen tvil om at det både før og nå er sangglede på Vålerenga.

Vålerengen pikekor, Vålerenga damekor og Vålerenga mannskor synger sammen for første gang – og i lag med det danske rytmiske koret ”Øre-sound”, som kommer på Oslo-besøk.

Alle tre kor er godt forankret i lokalmiljøet på Vålerenga. Vålerengen pikekor ble stiftet i 2008 og er sprunget ut av det frivillige arbeidet med å etablere Vålerenga bydelshus. Navnet er inspirert av lokalhistorien på Vålerenga og det tidligere Vålerengen pikekor som var tilknyttet Vålerenga skole før jenter kunne være med i skolemusikken. Vålerenga mannskor ble stiftet i november 2018 og regner seg som etterfølger av det opprinnelige mannskoret som ble stiftet i 1921 og holdt det gående frem til 70 årene. Vålerenga damekor ble stiftet i november 2021 av en gruppe kvinner som hadde tilknytning gjennom foreldregrupper på Vålerenga skole. Koret har deretter rekruttert videre i lokalmiljøet, og består nå av damer fra Vålerenga og nærliggende områder.

Konserten 9. september byr på et variert program med alt fra Rudolf Nilsen, nordiske folketonen, Lillebjørn Nilsen, svingende jazzlåter og mye mer.

Det er vel ingen på Enga som vil gå glipp av dette! Ta med deg familie, naboer og venner! For mer informasjon, kontakt: Kirsten Paaby, paaby.kirsten@gmail.com

Vålerengen pikekor

På bildet er far Adolf Nørstebø, bror Odd og Ingrid. To Vålerengajenter fra Strømsveien: Vera Sørensen og Ragnhild Rasmussen - var ivrige bærplukkere. Det smakte godt å få nyte bærene og putte dem rett i munnen. Gode minner fra en krisetid.

Dyrkeprosjekter før og nå

I "Mer Gammelt enn Nytt" nr. 4/2022 etterlyste bydelshusets "grønne kulturgruppe" bilder som viser hvordan det ble dyrket på Vålerenga i "gamle dager" – til inspirasjon for oss som dyrker i dag – hva enten det er i balkongkasser, i kolonihagen eller på små hageflekker som for eksempel i bydelshusets bakgård. Som svar på denne etterlysningen mottok vi et hyggelig brev fra Ingrid Nørstebø Aalbu med både fortelling og et bilde om selvbergingen på Vålerenga under andre verdenskrig. Vi tok kontakt med Ingrid Nørstebø Aalbu og fikk tillatelse til å dele hennes fortelling med historielagets medlemmer:

- "Det var frodige hager og bakgårder mange steder over hele Vålerenga. Men ikke alle var så heldige å ha egen jord.

I Enebakkveien 37 hadde vi også vår form for hagebruk, men på en uvanlig måte. Det var krig – og ethvert bidrag til mat var kjærkomment.

Det bodde "jernbanefolk" i nr. 37, og i de fleste av disse 8 leilighetene var det ivrige "jordbrukere". De fikk tillatelse til å dyrke grønnsaker og bær i parseller på jernbanens område. Dette hjalp godt på matmangelen.

Et artig innslag var konkurransen om å være førstemann ut på gata, når øl- eller melketransporten var passert. Det var nemlig hestetransport til butikkene da. Heldig var den som fikk sikret seg litt god hestemøkk da! Gjødsele var også en mangelvare.

Det var mange sorter grønnsaker, og det ble mye sosialt samvær på parsellene, og fint for husmødrene å servere for mann og barn. Parsellene fikk fortsette i årene like etter krigen.

Vedlagt i brevet vi mottok var det et bilde fra familien Nørstebøs "jordbær- og bringebærfarm" med ivrige bærplukkere. Gode minner fra en krisetid, forteller Ingrid Nørstebø Aalbu.

Det vi lurte på etter å ha lest denne hilsenen, er spørsmålet om det der flere jordlapper vi kan dyrke på i dag her på Vålerenga? Vi nikker gjenkennende når vi leste om den "kortreiste gjødsele", og ikke minst hvordan dyrking gir mulighet for sosialt samvær. I bydelshusets dyregruppe har vi tatt flere turer med trillebøren til Kampen barnebondegård, hvor man helt kostnadsfritt kan hente kompost iblandet god hestemøkk. Og vi er blitt kjent med nye folk i vårt nabolag.

Vi tar gjerne imot flere fortellinger og bilder om dyrking i "gamle dager". Gjerne også bilder som viser hvordan bydelshusets bakgård med hage så ut før i tiden, da slike bilder (ennå) ikke eksisterer i historielagets arkiv. - Og har du lyst til å bli med i vår gruppe: Ta kontakt med Kirsten Paaby, mobil: 909 74 788, paaby.kirsten@gmail.com

Vålerenga skole – klasse 1cj – 1952/53

Denne gangen er vi så heldige å få et klassebilde med navn og opplysninger.

Bildet er tatt rett før sommerferien 1953 ved inngangen på venstre side av hovedinngangen hvor vi hadde klasserommet vårt.

Stående bakerst fra venstre: Berit Eilertsen, Grethe Britt Gutterup, Lise Gro Becker, Berit Espelid, Reidun Gjerding, Wenche Bruun, Karin Elisabeth Hansen og Ingerid Andresen.

Sittende i midten fra venstre: Wenche Sireng(halvt gjemt), Mette Henriksen, Kari Hillveg, Vigdis Gulbrandsen, Gry Løberg, Gro Mette Gulbrandsen og Berit Mangen.

Foran fra venstre: Eva Mette Hansen, Inger Liv Bye, Ava Sølvi Hansen, Berit Hansen, Inger Lise Halvorsen, Bjørg Aleksandersen og Inger Marie Hvam.

Hjørdis Iversen, Gerd Johansen og Turi Hansen gikk også i klassen men var fraværende da bildet ble tatt.

Bakerst "frøken" fru Sarah Hagen.

Alle bodde på Etterstadsletta i de hvite blokkene som sto ferdige i 1949. Jeg, Mette Henriksen, (flyttet i inn høsten 1949), bortsett fra Hjørdis som bodde på Vålerenga og Eva Mette som bodde i en av høyblokkene på Etterstadsletta.

Jeg husker ikke noe særlig av betydning tror jeg, men det er jo noe småtteri som har festet seg.

På Vålerenga var gutter og jenter adskilt. Det var så vidt jeg kan huske ingen blanda klasser der. Det var en usynlig strek i skolegården, midt på hovedinngangen og så gikk jentene i den venstre delen og guttene i den høyre delen. Jeg kan huske at vi hadde kvinnelig overlærer som også skrev noen av lærebøkene. Jeg var veldig stolt i første klasse da vi fikk ABC-boka, og hva Mette og jeg fikk lese høyt for de andre, siden vi allerede kunne det. Det ble benyttet noe som lignet dominobrikker i forbindelse med regneundervisningen. Jeg tror faktisk det var ganske pedagogisk. I første klasse hadde vi en sandkasse på ben i klasserommet. Der bygde vi byer og veier og lærte trafikkreglene. "Frøken" fra de første årene, fru Hagen, hadde vi i første, andre og tredje klasse. I fjerde klasse hadde vi Tone Groven Hagen og så i femte fikk vi fru Hagen tilbake.

Vi måtte stille oss på rekke og gå ordentlig inn i klasserommet – ikke som nå med roping og løping. Vi sto ved pulten til "frøken" så vi kunne sitte, men først måtte vi syng salme. Det var skole hver dag bortsett fra søndag selvfølgelig. Da var det for noen, deriblant meg selv, søndagskole i Vålerenga kirke.

Hver lørdag før skoleslutt sang vi sangen: «I morgen er det søndag, det skinner over jord, den deiligste av dagene for liten og for stor.» Resten husker jeg ikke, men jeg kan huske den deilige følelsen av helg når vi sang den sangen.

Da vi gikk på skolen, var det ikke mye penger blant folk, og det var det heller ikke i landet. Den gangen var det råd til stoff og garn til håndarbeidstimen og skikkelige råvarer til skolekjøkkenet. Vi jenter sydde poser til gymtøy med initialene våre i korssting foran, gymbukse med overdel, skrekkelig ballongbukse, husker jeg og skolekjøkkenforkle. Det var det skikkelig mye pirkearbeid på, og det meste måtte vi sy for hånd. Jentene fikk ikke ha sløyd, og det irriterte meg. Jeg hadde skikkelig lyst på litt snekring. På skolekjøkkenet lærte vi virkelig å lage mat fra bunnen av, og en gang hadde vi alle foreldrene og lærerne på koldtbord. Det tror jeg ikke forekommer i dag. Ungene nå til dags må vel tegne maten, for det er vel ikke penger til slikt nå? Vi fikk en kokebok til odel og eie, og den benytter jeg meg fremdeles av en gang i mellom.

På hjørnet av Sveriges gate og Islands gate lå det en melkebutikk som hadde de deiligste rugkaker. Jeg kan nesten kjenne smaken den dag i dag. Det var ytterst sjelden jeg hadde penger til det, men glett om det smakte de få gangene jeg hadde mulighet.

Første gangen vi fikk gå i det store 17. maitoget, som startet fra Youngstorget, tror jeg var i 4. klasse, men jeg er ikke helt sikker. Jeg synes det var 17. mai høydepunkt, men i det vi passerte Botsen i Åkerbergveien, ble jeg på gråten hver gang, for jeg syntes så synd på fangene som ikke fikk feire 17. mai.

Skoleveien var en prøvelse for noen små sarte jenter i klassen min som var livredde for Per og Pål Kristiansen. De flyttet vel over til Hovin senere. Det var derfor veldig trygt å gå sammen med meg siden jeg var venner med tvillingene og derfor ikke ble utsatt for peken deres.

Vi hadde en "frøken" i noen fag som vi likte veldig godt, men jeg kan ikke huske navnet hennes. Hun giftet seg etter hvert med lærer Skranes som senere ble overlærer, eller kanskje det het rektor den gang han overtok. Skranes var veldig populær blant guttene. Vi ble invitert hjem til "frøken" en gang, og det var stor stas. Det ble spekulert mye blant oss jenter om hvem som kom til å gifte seg med vår "frøken". Det var en annen lærer på skolen som vi også mente måtte passe for henne. Det ble altså Skranes.

Noen av jentene i min klasse fulgte hverandre over til Foss real-skole og videregående på Grunerløkka. Etter endt atrium gikk vi på visitt til vår gamle "frøken" fru Sarah Hagen. Det var jo henne vi hadde hatt lengst.

Vi hadde gym i et eget hus og måtte gå over til hovebygningen og ned i kjelleren for dusjing etterpå. Det var ikke alltid like stas med den dusjingen. Noen av oss var litt sjenerte. Det var skolefrokost før skolen begynte. Brød med geitost, gulost og nypesynteøy. Gulrot eller kålrot og melk av blikkrus. Melken smakte ikke spesielt godt av det kruset. Min venninne, Inger Marie, spiste så sent at hun aldri ble ferdig med maten før vi skulle begynne den første timen. Etter hvert ble den en lidelse, og moren hennes sendte med lapp om at Inger Marie skulle slippe frokosten og heller spise hjemme. Det falt ikke i god jord hos inspektøren. Det var en liten, bisk dame som ikke kunne skjønne at de hadde råd til å si nei takk til et gratis måltid.

Jeg tror vi var ganske greie elever, og vi hadde respekt for fru Hagen.

Hilsen Mette

Forrige klassebildet:

Hei! Jeg heter Øivind Gustavsen og var klassekamerat med Rolf Johan Ødegaard. Her er navnene: Øverste rekke fra venstre: Tore Hardal, Svein Erik Myran, Tore Ulverud, Einar Bøhn, Jan Petter Haaland, Øystein Standnes, Arne Bech, Einar Sommerfeldt. Andre rekke fra venstre: Jan Erik Hansen, Trond Amundsen, Arvid Bjerke, Kay Erik Nyfeldt, Per Clasen, Terje Andersen, Terje Gundersen, Per Kristiansen. Første rekke fra venstre: Per Nordby, Øyvind Bråthen, Rolf Johan Ødegaard, Per Korsvold, Terje Hansen, Kjell Pettersen, Øivind Gustavsen og Petter Eidet. Læreren til høyre er Gunnstein Gunnheim f. 24.9.1927 d. 22.11.2011. Tar forbehold om noen navn kan være skrevet feil. Klassen har hatt gjensynstreff hvert femte år siden vi gikk ut i 1957. Vi har møtt hverandre på flere steder. Siste gang var den 18.11.22 på en restaurant på Manglerudsenteret hvor vi hadde 65-årsjubileum. Det var 9 mann til stede, blant annet Rolf. Av en klasse på opprinnelig 30 elever, er det under halvparten som er i live. Vi kjenner til 2 til, og det kan være noen som vi ikke har informasjon om. Klassen hadde en fin tid de tre første med frøken Zahl som lærer, meget dyktig. I 4. og 5. klasse byttet vi lærer 2 ganger. Det var uheldig og skapte mye uro i klassen. De to siste årene hadde vi Gunnheim, som virkelig tok tak for å føre oss fram til en god avgangseksamen. Han var utdannet psykolog og ble etter hvert skolepsykolog i Bærum. Siste halve året, skulle han demonstrere høyde uten tilløp. Da skadet han seg dessverre og ble sykmeldt. Derfor ble det vikar, og Odd Skranes, som senere ble rektor på Vålerenga, som ble med oss på skoleturen til Sjøa. Ellers var ishockey den store fritidsaktiviteten på vinteren. Den gangen ble det sprøytet baner overalt i parker og på

lekeplasser. Vi brukte banen rett nedenfor kirken og kunne holde på i flere timer etter skoletid så lenge det var is. Det var såpass mange i klassen som spilte hockey, slik at vi kunne stille med eget klasselag. Vi hadde flere med gode skøyte- og kølleferdigheter. En av dem var Terje Gundersen, bror til Sverre og Tor. Rolf var også en atletisk god idrettsmann. Foruten at han var god på skøyter og med kølle, var han rask til å løpe. Tror han må ha vært en av de raskeste i Oslo i sitt årskull. Hvis jeg husker riktig, løp han 60 meter på 7,3. En fra skolen som ikke var like rask til å løpe, var Terje Hellerud. Han var derimot usedvanlig rask til å gå. Da skolen arrangerte 60 meter i skolegården, gikk Terje 60 meter på ca. 14 sekunder. Hvis det ønskes noe mer informasjon om denne klassen, så er det sikkert flere som kan bidra, blant annet Svein Erik Myran, som bodde i samme blokka som Rolf i Hedmarksgata 8-10.

Vi takker Øivind så mye for navnene på gutta og fine opplysninger. Red.

FOTOUTSTILLING 2023 - 14. OG 15. OKTOBER

Historielaget vårt følger opp tradisjonen og satser nok en gang på fotoutstilling midt i oktober.

Denne gangen har vi satt opp disse temaene som vi kommer til å jobbe med framover:

- Vålerenga vel - 50 år
- FØR/NÅ-bilder
- Klassebilder
- VIF – klubben i våre hjerter – 110 år
- Vålerenga gård/kirke
- Gladengen – Vålerengas nærmeste nabo
- Skarpretteren Samson Isberg – 150 år etter hans død
- Østensjøbanen – 100 år
- Gjenstander
- Ekstra utstilling i kirkestua v/ Fred Ruud

Når det gjelder vellets 50-årsjubileum, så er det flere ting som var avgjørende for Vålerengas overlevelse og videre utvikling. Her var både husokkupasjoner og demonstrasjoner viktige for å oppnå noe. Vålerengtunnelen og bommen ved Galgeberg kom som et resultat av vellets 19 år lange kamp. Vi vil bruke både bilder, avisutklipp, Vålerenga blad og filmer for å vise hvordan rivningsspøkelset hang over bydelen og hvilket trafikkinferno folk bodde i. Når det gjelder film og forslag til gjenstander som vi kan låne og vise fram, trenger vi innspill fra dere.

Vi oppfordrer alle til å ta en ekstra titt på loftet eller i boden, i skuffer eller i skap og komme med flere bilder som kan være interessante å ha med om ett eller flere av disse temaene. Si fra hvis du har noe, så kopierer vi dette på forhånd. Send oss et hint på post@valerenga.org eller kontakt en av oss i styret. På forhånd takk!

ØSTKANTSPELLET 2023

Opplev teaterstykket om bydels- og idrettshistorien på Vålerenga. Nå er billettene lagt ut for salg!

Ta med familie og venner.

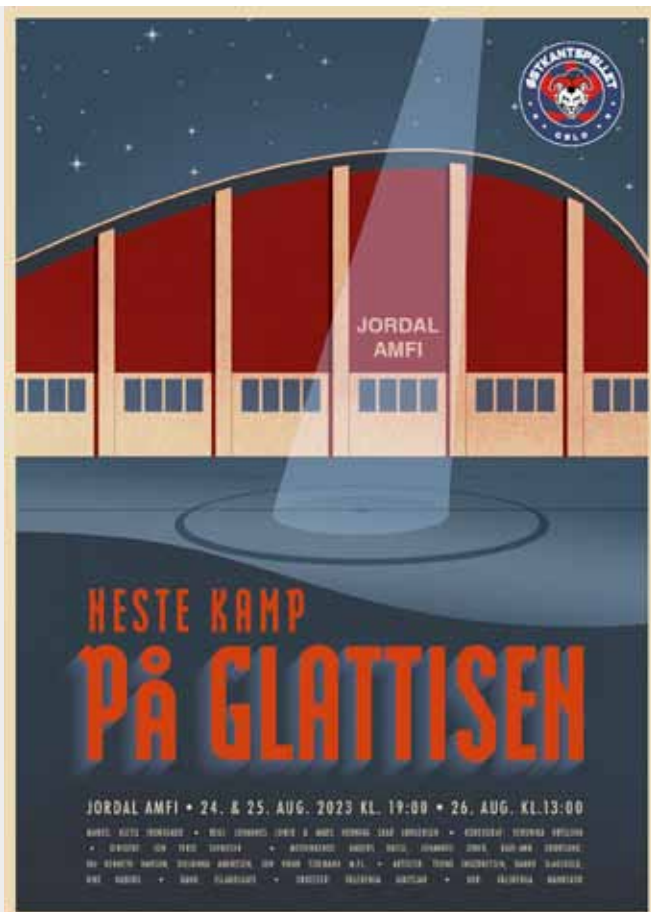
Det er ledige plasser 24., 25. og 26. august.

Gå inn på: <https://ostkantspellet.ticketco.events/> og bestill like godt først som sist.

God fornøyelse!

Fra Østkantspellet 2022. Foto: Laila Normann Christiansen

LESERBREV

Hei!

Vi var 10 stykker i Etterstad-gruppa vår som nylig hadde en herlig vandring gjennom Etterstad nord, ledet av Tore Stillesby. Tore gjorde en praktfull jobb i 1 1/2 time, og det ville være en stor glede om historielaget trykket hans flotte artikkel /referat som du ser her. Jeg tok det vedlagte bildet.

Vi skal ha flere slike vandringer i fremtiden, særlig når vi har en slik vandringmann som Tore.

Hilsen fra Terje Paulsen

NB! Vi har alle sammen bakgrunn fra skolegang på Vålerenga, og konfirmasjon i kjærkader, så artikkelen er fullt ut Vålerenga-relevant!

En koselig Etterstad-vandring i juni med Tore Ttillesby

Vi var en gruppe fra "Du veit du vanka på Etterstad" som vandret gjennom Etterstad-Nords gater. Tore Stillesby ledet gruppa, og fortalte om og hvor lokale/nasjonale kjente folk bor, og bodde. De fleste av oss flyttet inn i blokkene i 1949, men ingen bor der i dag.

Starten gikk fra nr. 18 (gamle nr.), hvor Lasse Tomter bodde. Han var musiker, vokalist og skuespiller. Hadde eget band som spilte fast på restaurant Stratos.

Terje Paulsen fortalte at han etablerte bandet The Mockingbirds i 1964, og øvde i kjellerlokalet rett under Lasse Tomters leilighet.

Vandret videre til nr. 11, hvor ekteparet Holmen bodde. De gjorde en stor innsats overfor barn og unge, og startet "Hobbyen". Jentene i kjellerlokalet i nr. 11, og gutta i nr. 15.

Så til nr. 8 hvor Moritz Nachstern bodde. Moritz familie kom til Norge fra Polen i 1907. Familien var jøder, og Moritz ble sendt med DS Donau sammen med 500 jøder til Auschwitz, senere til Sachsenhausen. Nazistene skulle knekke Storbritannias økonomi

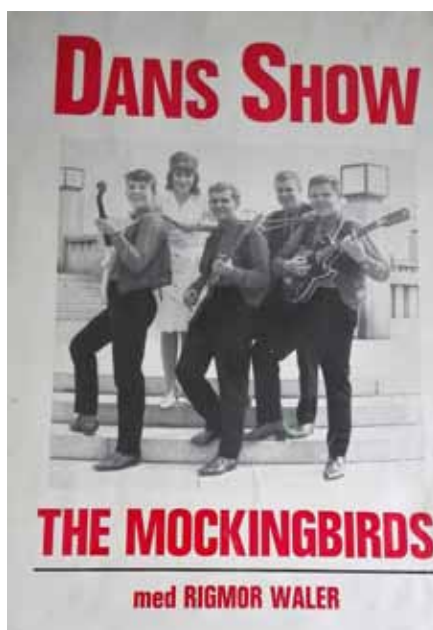
ved å lage falske pundsedler. Moritz, som var Typograf, ble plukket ut sammen med andre typografer, og satt på jobben. Han ble senere flyttet til Ebeneze, og kom hjem i 1945. Typograf-jobben reddet trolig hans liv.

Vi gikk videre til nr. 6, hvor Konrad Nordahl bodde. Han er den lengstsittende LO-lederen fra 1939 til 1965.

Gunnar Bråthen, som var arbeidsminister i Gerhardsen-regjeringen bodde i nr. 5.

Begge bodde i 4-roms leiligheter, som var forbeholdt flerbarnsfamilier. Disse to herrer hadde ikke barn, men med "gode kontakter", tenker jeg.

Kolbjørn Hagen (Koller'n) bodde i nr 6. Han var "trommis" i bandet Buccaneers, senere Nordre Sving. Broren hans Åsmund, var også med noen år, men gikk senere over som bildekunstner. Et av hans malerier henger i restaurant Stortorvets Gjestgiveri lokaler.

Historielaget ønsker velkommen til

MEDLEMSMØTE

tirsdag 12. september kl. 19.00 i Vålerenga kirkes menighetssal

VIF – KLUBBEN I VÅRE HJERTER – 110 ÅR

VIF HISTORIE er idrettsforeningens historiegruppe.

Jarle Teigøy og Bjørn Arild Gjerdalen er oppnevnt av foreningen for å ivareta VIFs stolte historie.

VIF HISTORIE har sitt kontor/museum på Intilty Arena.

I år er det 110 år siden klubben ble stiftet i et kassesnekkeri i Vålerenggata 29.

VIF HISTORIE har i den forbindelse kommet ut med to jubileumsbøker: En bok om FOTBALL og en bok om ISHOCKEY og de andre idrettene i foreningen.

Bøkene selges på møtet eller bestilles, se bladets bakside.

Herrene Teigøy og Gjerdalen vil fortelle om både oppturer og nedturer gjennom 110 år - og mange gode historier om klubben i våre hjerter.

Kaffe og vafler som vi pleier.

Ta gjerne med familie og venner. Gratis adgang for alle. Trenger du parkeringsbevis, så får du det når du kommer.

Så kom vi til Pål Bye, som fortsatt bor i nr. 6. Et navn som de aller fleste av oss husker. Han ble en målvakt-legende i håndball. På 1970-tallet ble han av ekspertisen både ute og hjemme rangert som den beste i verden. Pål spilte også fotball og ishockey, men etter at han kom med i Brynjar, siden Oppsal, ble håndballen hans liv.

Vandringen fortsatte til nr. 7, der bodde Svein Gutterup. Han utmerket seg som svært dyktig innenfor legevakt (talsmann), redningsmann og var en pådriver i forbindelse med etablering av luftambulanse. Han kom senere med i FN's fredsbevarende styrker, hvor han var med og reddet mange mennesker i Libanon.

For denne oppgaven, fikk han i 1987 medalje for "edel dåd". Aftenposten skrev i 1989, at han var en "handelsreisende i katastrofer". Etter sin død, ble Svein Gutterups minnefond etablert, seinere omdøpt til "utrykningsfondet".

Så til nr. 3, hvor også en annen kjent håndballspiller bodde, nemlig Roger Herven (Roger'n). Han spilte sammen med Pål Bye på Oppsal og landslaget i mange år.

Så avsluttet vi i "Gamle-ener'n" (Etterstadslottet) bygd i 1931. Rolf Erik Svendsen (tidligere beboer) kunne opplyse om at Reidar Bøe bodde der. Han var sammen med Kurt Foss en svært populær duo på 1940, -50 og -60-tallet.

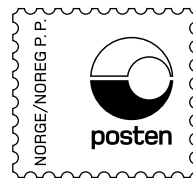
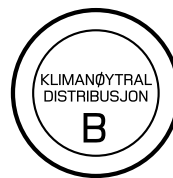
Deretter gikk vi ned til restaurant Haveli for en matbit, og noe godt i glasset.

Tore Stillesby

Her er de ivrige vandrerne som var med på turen: Fra venstre: Inger-Karin Fingarsen, Mette Sørensen, Rolf Erik Svendsen, Tore Stillesby, Ola Nersveen, Kari Beate Engh, Gro Grøtnes, Einar Akselsen, Leif Erik Sander og Terje Paulsen.

Avsender/Retur:
Vålerenga historielag
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

MER GAMMELT ENN NYTT

Årgang 26 - nr. 2/2023
ISSN 1890-9094

Informasjonsblad for
Vålerenga historielag

post@valerenga.org

Bankkonto: 0530 04 78222
VIPPS nr. 16803

Leder

Even Haugseth

Nestleder

Ole Peter Nordby

Kasserer

Bjørn Granlund

Sekretær

Håkon Olav Harald Engh

Styremedlem

Gro Shakesby

Varamedlemmer

Marius Brevik
Reiner Schaufler

Fotogruppe

Fotografering, innsamling og
digitalisering av bilder:

Bjørn Granlund
901 80 290

foto@valerenga.org

Idrettsgruppe

Om bydelens idrettsmiljø

Bjørn Arild Gjerdalen
909 19 250

b.gjerdalen@gmail.com

Fotoutstilling og kalender

Even Haugseth
938 01 902

leder@valerenga.org
reiner.schaufler@gmail.com

Redaksjon medlemsblad

Even Haugseth
938 01 902

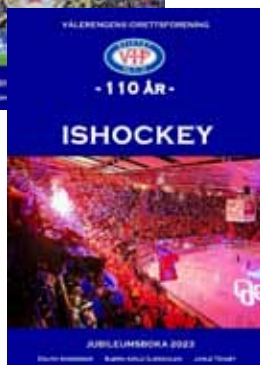
leder@valerenga.org
Marion Schavog
926 02 570
marion.schavog@gmail.com
Kate N. Wohlstedt (korrektur)
Reiner Schaufler (produksjon)

Salgstorget

Bestilling: foto@valerenga.org eller tlf. 901 80 290

VIF-historie: Fotball

Kr. 350,- + porto

Knivstikkergata

Kr. 300,- + porto

VIF-historie: Ishockey

Kr. 350,- + porto

Gatelangs på Vålerenga

Kr. 390,- + porto

Kopp 100,- Caps 100,- Skjorte 180,-

Vålerenga historielag på nett:

valerenga.org

www.facebook.com/valerenga.historielag

www.historiebilder.no/collections/show/7

Så enkelt er det å støtte Vålerenga historielag

Er du kunde hos Norsk Tipping og tipper
eller spiller Lotto, Joker eller andre spill. Re-
gistrer denne strekkoden og tallrekka under
neste gang, så støtter du indirekte Vålerenga
Historielag. Din innsats og premie blir ufor-
andret.

Takk for støtten!

32774890364462